

Микола ГАЛІВ,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри нової та новітньої історії України
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Україна, Дрогобич) halivm@yahoo.com

МІКРОСОЦІАЛЬНА ГРУПА МЕЛЬНИКІВ У СЕЛІ ЛІТИНЯ НА ДРОГОБИЧЧИНІ (XVI – XVIII СТ.)

У статті проаналізовано формування мікросоціальної групи мельників у селі Літиня на Дрогобиччині упродовж XVI – XVIII ст., розкрито їх правове і матеріальне становище, показано конфлікт з громадою щодо зловживань мельниками своїм привілейованим становищем.

Ключові слова: мельники, млини, село Літиня, Дрогобиччина, Самбірська економія.

Лит. 48.

Mykola HALIV
PhD in Pedagogic sciences, Associate professor of Modern history of Ukraine
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Ukraine, Drohobych) halivm@yahoo.com

MICRO-SOCIAL GROUP OF MILLERS IN THE VILLAGE LITYNYA IN DROHOBYCH REGION (XIV-XVIII)

The article analyses the formation of micro-social group of millers in the village Litynya in Drohobych during XVI-XVIII centuries. Their legal and material conditions are showed. The conflicts among people and millers concerning their excessive usage of privilege condition are highlighted.

Key words: millers, mill, village Litynya, Drohobych region.

Ref. 48.

Николай ГАЛИВ,
кандидат педагогических наук, доцент кафедры новой и новейшей истории
Украины Дрогобычского государственного педагогического университета
имени Ивана Франко (Украина, Дрогобыч) halivm@yahoo.com

МІКРОСОЦІАЛЬНА ГРУПА МЕЛЬНИКІВ В СЕЛЕ ЛИТИНЯ НА ДРОГОБИЧЧИНІ (XVI – XVIII ВВ.)

В статті проаналізовано формування мікросоціальної групи мельників в селі Литиня на Дрогобиччині на протязі XVI – XVIII вв., раскрыто их правове і матеріальне положення, показано конфлікт з общиной из-за злоупотреблений мельниками своим привилегированным положением.

Ключевые слова: мельники, мельницы, село Литыня, Дрогобиччина, Самборская економія.

Лит. 48.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку соціальноісторичних досліджень під впливом постмодерністської парадигми історіописання науковці усе більше надають перевагу мікроісторичній проблематиці. Фокус їхніх зацікавлень поступово зміщується від минувшини великих соціальних середовищ (верств, класів) до дрібних соціальних груп і прошарків. У цьому ключі набуває актуальності вивчення, зокрема,

мікросоціальних стратів селянської верстви на пізньосередньовічному і ранньомодерному етапах історії нашого регіону. З огляду на це, предметне дослідження мікросоціальної групи мельників, яка у кожному поселенні краю мала певні, приблизно однакові привілеї, видається необхідним і обґрунтованим. Об'єктом же наукових пошуків обрано село Літиня на Дрогобиччині, котре в досліджуваний період було королівською власністю й належало до столових маєтків Самбірської економії.

Аналіз досліджень. Українська та польська історіографії можуть похвалитися певними здобутками щодо висвітлення соціальних процесів у галицьких селах, зокрема й підгірських. Маємо на увазі праці В. Інкіна [11], В. Пірка [17], І. Смутка [18] та ін. Певний зарис згаданої проблематики зроблено й у статті М. Галіва [9]. Систему млинарства в середньовічній Польщі досліджували Б. Барановський [42] та М. Дембінська [43]. Серед вітчизняних учених історико-культурний вимір млинарства вивчали В. Масненко [15], В. Мельниченко [16], М. Страшинець [20], а краєзнавчо-регіональний – А. Андрієвський [1], М. Мартиненко [14], О. Солодар [19], С. Хаврусь [21], В. Коцан і Т. Салогуб [13], О. Ісаєва [12] та ін. Наразі віднайдені нами джерела дають змогу більш детально з'ясувати історію мельницької мікросоціальної групи на прикладі села Літиня.

Мета статті – проаналізувати формування мікросоціальної групи мельників у селі Літиня на Дрогобиччині упродовж XVI – XVIII ст., розкрити їх правове і матеріальне становище.

Виклад основного матеріалу. Про літинське млинарство залишилося чимало свідчень в історичних джерелах, однак часто суперечливих. Саме тому В. Інкін спочатку зробив висновок про те, що в Літині «скарбове привілейоване млинарство, яке належало Липчакам, ... не мало ані поля, ані угідь», а згодом описував мельницьку чверть лану, яка, за його словами, розкинулася у восьми місцях [11, 178, 194]. Така непослідовність у твердженнях історика пояснюється незнанням ним факту про існування кількох млинів у Літині.

Уперше млин в контексті згадок про Літиню зафіксовано у записі короля Владислава III, даному своєму слугі шляхтичу Юрієві Риботицькому на села Грушова і Літиня 5 березня 1441 р. Серед числених добр (полів, лук, гаїв, боліт, річок, ставків, загонів, меж та ін.), які отримував Юрко, згадується і «molendinis» [40, 180; 46, 391]. Проте залишається невідомим де саме знаходився млин – у Літині, Грушовій чи обох селах водночас. Лише у поборових реєстрах 1507, 1510, 1511, 1512, 1515, 1517, 1526, 1530 рр. чітко вказується про млин саме в Літині. При цьому зазначається, що млин водночас був фоліошем (сукновальнею) й сплачував один фертон (12 грошей) [35, 36v, 147, 234, 360v, 449, 589v; 36, 355, 407v; 48, 143]. До речі, на теренах Дрогобицького повіту, як установив В. Інкін, сукновальні існували лише в Літині, Вацевичах, Снятовичах і Волі [11, 44].

Млин-фоліош у Літині, можливо, належав шляхтичам Літинським, бо після переходу села до коронної власності у 1531 р. громаду зобов'язали збудувати інший млин [22, 1396; 23, 2417; 27, 656 – 657; 28, 1249], мабуть, щоб не залежала від шляхетського. Більше того, уже через тиждень після цього (30 червня 1531 р.) дрогобицький староста Ян Кам'янецький дозволив ролівським дідичам Степанові, Філіпові і Дивишу Боярським користуватися половиною літинських боліт, а також ставком з рибою і млином з язями в селі Літині на майбутні часи [41, 31–31v; 45, 350]. Невідомо, про який млин йдеться, проте згадується він поруч з річкою Тисьмениця.

На 1570 р., як свідчить люстрація, існував лише один літинський млин з одним колесом на Тисьмениці, що був в оренді і з якого сплачували щороку 80 флоринів чиншу [39, 303v; 10, 255]. Вказівка на орендування скеровує нас до висновку про використання

цього млина орендарями-корчмарями. Мабуть, цей млин з одним каменем зафіксовано і в поборових реєстрах 1577 і 1589 рр., щоправда вже знову як «вальник»-фолуш, з якого сплачували всього 24 гроші [35, 812, 882v] (такий низький розмір оренди-чиншу можна пояснити збитками від татарських нападів).

У селянських юраментах 1651 р. про наслідки «татарсько-козацької реbelieї» 1648 р. йдеться про вцілілий у Літині млин, але вже на два колеса [26, 470; 44, 99]. Припускаємо, що млин на Тисьмениці занепав або був перенесений у першій половині XVII ст. на річку Трудниця в межах с. Літиня (з боку Ролева) й обладнаний двома колами. Щоправда, вже у першій половині XVIII ст. і цей млин підупав. В одному з актів судової комісії, що працювала в Літині 30 липня 1730 р., згадано т.зв. Перекоп – заплаву (або, з огляду на назву, рукотворний канал), яким «у давні часи вода текла з Рублович (Ролева або Вороблевич. – М. Г.) на млин до села Літині» [29, 1]. Під час праці в селі іншої королівської комісії 11 травня 1744 р. було навіть поміряно ґрунт «давнього осідку» мельників у селі. Він тягнувся у ширину від оселі Сеня Кашия до оселі Клима Стройчина на 19 з чвертю «геометричних» ліктів, уздовж від ріки Трудниця до пасовища Толока на 13 шнурів (у кожному 17 ліктів) [5, 305зв; 24, 2914–2915; 33, 125–126]. Цілком можливо, що саме цей млин входив до корчмарського господарського комплексу й частково був проданий корчмарями літинському священику у 1722 р.

Другий млин знаходився початково на Толоці – густо вкритому водоймами і річковими заплавами громадському пасовищі, котре на північ від Літині тягнулося до «границі Тинівської» та «границі Тершаківської». У документах середини XVIII ст., які стосуються судових суперечок між громадами Літині і Тинова, неодноразово згадується «Млинок Літинський» і річка «від нього ідуча» [37, 161–161v; 38, 124v–125].

У судових справах між громадами сіл Літиня та Тинів, які тривали у 1754 р., виринув цікавий документ – привілей короля Яна III (даний у Жовкві 19 листопада 1692 р.) літинським мельникам «на виставлення млина і води до нього з ріки і болот від млина Тинівського сходячих, і [на його] вживання» [25, 2627]. Проте, через п'ять років, з'явився інший привілей, даний наступним королем Августом II 20 грудня 1697 р. у Варшаві. Цього разу, за клопотанням адміністратора Самбірської економії Анджея Речицького корчмареві Стецеві Липчаку і його дружині Таньці, а також Федеві Стасіву, його дружині Гасі і синам Федеві, Андрусеві, Іванові надавалося право на побудову млина на Толоці («винайдеться таке місце і берег пустий, на якому можеється фундувати млин, і вода до нього з трьох боліт від млина Тинівського сходяча може бути спущена») [7, 252зв]. Причому фундувати млин Липчаки і Стасіви повинні були без допомоги адміністрації економії, без участі літинської та грушовської громад. Останніх і в майбутньому «до помочі і поправи млина потягати» заборонялося. З огляду на це, а також на відсутність при млині поля, городу чи сіножатей, привілей визначав невисокий розмір ренти з млина – 25 злотих на рік [7, 252зв].

Власне обидва привілеї датують появу другого млина на Толоці (з боку села Тинів), а перший з них ще й говорить про існування на кінець XVII ст. окремої мікросоціальної групи літинських мельників.

Згідно з судовими матеріалами середини XVIII ст., їх протопластом був «оригінальний мельник Літинський» Іван Аппак [5, 305], що жив приблизно в середині XVII ст. Саме він, очевидно, домогся права орендувати корчмарський млин, а відтак і частину корчмарської (мельницької) чверті. На жаль, прямих джерельних вказівок про це немаємо, однак його нащадки у деяких документах 1760-х рр. номіновані посідачами або й співорендарями корчмарської чверті. Так, в одному з судових процесів 1766 р. мельника

Степана Малого, названо таким, що «корчмарство літинське в оренді тримає» [6, 334зв – 335зв]. Інвентар Самбірської економії 1768 р. прямо вказує, що на корчмарській чверті сидять двоє: Степан Любчак і Малий [3, 387].

Мельники початково працювали на корчмаря і разом з ним, як йшлося вище, повинні були брати участь у ремонті млина [2, 29–29зв]. Однак, отримавши у 1692 р. привілей на виставлення окремого млина, вони почали поступово унезалежнюватися від корчмаря, при цьому зберігаючи окремі привілеї, що виокремлювали їх з громади. Останньому, до слова, сприяла й політика Скарбу. Як зауважував В. Інкін, уже 1609 р. комісарським декретом старості заборонялося залучати до кметівських робіт і повинностей не лише священників, війтів, князів, корчмарів, а й мельників [11, 172]. Власне привілей Стеця Липчака та Федора Стасіва 1697 р. можна розглядати як результат певного протистояння між літинськими мельниками, що захотіли мати окремий млин на Толоці, та літинськими корчмарями, котрі вирішили зберегти млинарську монополію в селі й власними силами спорудити млин на тому ж місці, що й непокірні мельники.

Наразі невідомо, хто ж із них – мельники чи корчмарі – стали зрештою фундаторами та позитивними посесорами млина на Толоці. Документи наступних кількох десятиліть непрямо вказують на причетність до цього млина і перших, і других. Припускаємо, що вони дійшли якогось консенсусу й деякий час спільно господарювали на новому млині. Однак 22 жовтня 1722 р. сини Стеця Любчака Василь та Іван продали половину млина «на названім ставиську» о. Степанові Літинському за 30 битих телярів (240 злотих) [7, 260зв]. Цілком можливо, що йдеться про старий млин, який знаходився посеред села, бо в задокументованому літинським урядом акті купівлі-продажу згадується город біля млина, котрого не було при млині на Толоці. З іншого боку, Василь та Іван Любчаки свідчили, що з млина (або півмлинка) платили чинш ті ж таки 25 злотих [7, 260зв].

Загалом же, на початку XVIII ст. новий млин знаходився у цілковитій посесії мельників Лепких, Малих, Садових та інших, які у 1720 – 1730-х рр. отримали дозвіл перенести його з Толоки на ґрунт Грудець – береги ріки Трудниця [24, 2909, 2915]. Щоправда, у своїй супліці до короля від 12 червня 1739 р. літинська громада зазначила, що «млин і язи до нього належні на ріцї» саме вона «заставила і репарувала», а мельники «згаданий млин... особливим правом тримали» [30, 5]. Зміст цього права літинських мельників у супліці не конкретизовано, але припускаємо, що йшлося про звичайну посесію млина у королівських володіння, відповідно до якої мельники-посесори за користування млином сплачували чітко визначений чинш, а також спільно з громадою ремонтували його.

Приблизно у той час літинські мельники отримали королівський привілей, на який часто посилалися під час судових процесів. Його зміст невідомий, але знаємо, що адміністрація Самбірської економії вкрай негативно поставилася до нього, оскільки цим документом до мельницьких привілеїв, крім посесії на скарбовий млин, додавалося право тримати громадські ґрунти, так наче вони належні до млина [31, 257–258]. А це давало змогу не сплачувати з них податки. З іншого джерела, також «громадського» походження, випливає, що мельники до своїх привілеїв начебто навіть корчму прилучили [32, 183].

У контексті окреслення мельницьких привілеїв цікавою проблемою є з'ясування появи в Літині так званої «мельницької чверті лану», про яку часто йдеться в матеріалах судових процесів між мельниками і громадою у 1740-х рр. Жодні ревізії чи інвентарі не згадують про існування мельницької чверті в Літині, лише говорять про чверть корчмарську [2, 3; 3, 380; 4, 6]. Вона й слугувала також мельникам, що було непоодиноким практикою в галицьких селах [11, 178]. Не слід, однак, уважати, що мельницька чверть

була суцільним куснем ґрунту неподалік млина. Звісно, певна ділянка орної землі і лук знаходилася біля млина (за винятком млина на Толоці, де «найменшого кавалка поля, ані сіножатеї і городу немає» [7, 252зв.]), особливо біля млина на Грудці. Власне там мельники побудували собі житла та господарські споруди [24, 2909, 2914] (ця частина села Літиня й досі носить назву Мельники). У цілому ж мельницька чверть в Літині була розкиданою у шести різних місцях: посеред села (де знаходилася «стара мельницька оселя»), біля Тинова, у полі Болоня, між ріками Трудниця і Тисьмениця тощо. У чотирьох місцях мельники мали ділянки луки. Крім того, протягом 1674 – 1731 рр. родина мельників надбала шляхом купівлі у кметів (тобто громади) і солтисів-вибранців ріллі та луки у восьми місцинах. Шляхом застави вони приєднали до своїх маєтків ще три ділянки орної землі та шість ділянок луки [24, 2914–2917]. У судових актах вказано поміру значної частини цих ґрунтів (у ліктях), завдяки чому ми підраховали (з розрахунку: 2 ліктя = 1 метр), що за ці роки лише ріллі мельники надбали понад 1 га.

Придбавши «декілька кавалків» вибранецького лану, літинські мельники «привласнили» собі й привілеї вибранців-солтисів (з огляду на це, мельників часто в документах XVIII ст. називали солтисами). Причому свій новий статус вони намагалися оформити документально (мабуть, не гребуючи й підкупом). Так, ревізія 1739 р. якимось дивом визнала Антонія Ільчишина, Івана Ільчишина, Василя Ільчишина, Ілька Ільчишина, Стеця Малого, Леся Малого, Івана Малого, Івана Лепкого, Гриця Лепкого, Івана Садового «однаково за солтисів і мельників» [33, 114].

Скуповуючи або перебираючи шляхом застави громадські (кметеві) землі, мельники під претекстом «солтиства» з часом поширювали на них «свої» привілеї щодо несплати громадських податків. А відтак між ними і громадою спалахнула судова боротьба, що закінчилася на користь громади. Під час роботи судової комісії в селі 11 – 12 травня 1744 р., вдалося з'ясувати, зокрема, родовід мельників, який подаємо дослівно: «Іван Аппак, оригінальний мельник Літинський, породив Івана Лепкого – старшого сина, від якого походить Гриць Лепкий, а від Гриця – Іван, Гриць, Микола і Михайло Лепкі – брати рідні, відповідачі на теперішньому суд. Другого сина той же Аппак породив – Леся, пресвітера Грушовського, а також доньку Єву, яка з першим своїм чоловіком Косчишиним з Тинова народила Івана Садового, котрий ще живе, але дуже старий. Той Іван Садовий народив Ілька-небіжчика, який зі своєю жonoю, а зараз уже вдовою, народив Гриця, Михайла і Кузя Садових, що зараз відповідачі (на суді. – М. Г.). Та ж Єва в другому подружжі з Антоном із села Горбач народила Ілька Малого і Івана Малого: від Ілька походить Антон, Іван, Василь і Ілько – брати рідні, які зараз відповідачі в суді, а від Івана Малого походять Стець, Лесь і Іван Малі, також зараз відповідачі» [5, 305]. Тож на час суду у Літині налічувалося 16 мельників. Проте, діючи відповідно до декрету референдарії, яким «призначено аби лише два мельники *ex directa linea* (по прямій лінії. – М. Г.) від першого мельника походячих» залишилися при млині та мельницькій чверті, комісарський суд визнав «тільки Івана і Гриця Лепких, синів згаданого Гриця Лепкого, а внуків Івана Лепкого як старшого сина Івана Аппака, за правдивих мельників» і віддав їм «в реальну і актуальну посесію» «чверть мельницьку з усіма до неї приналежностями..., оселею мельницькою і двома халупами з будинками до них належними при млині будучими...» [5, 305].

Решту мельників було прилучено до громади і зобов'язано сплатити 630 злотих 12 грошей з громадського ґрунту Грудець та інших ділянок за самовільні восьмирічні (1736 – 1744) «податкові канікули» (тобто понад 78 злотих за кожен рік). Однак, з'ясувавши, що значу частину цієї скалькульованої представниками громади суми становлять ви-

трати на громадський перепій, комісія зажадала від покараних псевдосолтисів виплати лише 315 злотих і 6 грошей податків королеві та 60 злотих громаді [5, 304–304зв; 24, 2910].

Надалі в джерелах бачимо одного-двох мельників у Літині. Згідно з інвентарем 1760 р., мельник Яць Лепкий щорічно сплачувала 25 злотих чиншу [2, 29–29зв]. У 1768 р. зафіксовано двох мельників при млині у селі (Іван Лепкий та Іван Ільчишин) та одного при млині на Толоці (Федьо Дорожівський) [3, 387]. Згадка про млин на Толоці доволі цікава, оскільки, як відомо, його було перенесено на Грудець. Припускаємо, що громада (з дозволу адміністрації економії) або й сама адміністрація посприяли відновленню млина на Толоці, надаючи його в оренду. Про певну належність цього млина літинський громаді непрямо вказує запис в інвентарі 1768 р. про те, що громада щорічно платить чинш «разом з млином на толоці» у розмірі 410 злотих 22 ½ грошей [3, 387] (невідомо, однак, скільки з цієї суми припадало власне на млин).

Очевидно, про цей млин йшлося під час судового процесу у віце-адміністраторському суді Самбора, де 21 лютого 1772 р. позивачем виступив Іван Савшак, а відповідачем Федь-мельник (ймовірно, йдеться про згаданого Федя Дорожівського). Відповідно до судового акту, чотири роки перед цим (тобто у 1768 р.) Федь-мельник продав Іванові Савшаку пів млина за 200 злотих та ще й коло (колесо) за 10 злотих. Беручи гроші, він зобов'язався викопати млинівку, але так цього й не зробив. Намагаючись змусити його виконати домовленість, Іван Савшак, який не міг користуватися млином і не мав з нього прибутків, неодноразово звертався до Самбірського замку та Дублянського двору, однак накази цих інстанцій на Федя не подіяли. Зрештою Іван звернувся до суду у Самборі, вимагаючи вже не копання млинівки, а повернення грошей. Суд виявився на його боці і зобов'язав Федя протягом шести тижнів повернути Іванові 210 злотих [8, 27]. Можливо, що з того часу млин на Толоці почав підупадати.

Мельники, завдяки політиці Скарбу, були забезпечені постійним попитом місцевих селян, для яких запроваджено «примус помолу» (діяв майже в усіх економіях короля). Селяни змушені були молоти зерно у власному (сільському) млині, й сплачувати за це, за різними підрахунками, від 3,3 до 25 % кількості привезеного збіжжя. Щоправда, намагаючись уникнути зайвих витрат на перемелення зерна, селяни економії користувалися жорнами. Це дещо підривало доходи мельників, а відтак і державців та економії в цілому. З огляду на це було розгорнуто боротьбу проти вживання жорен. Зокрема, адміністратор Самбірської економії Я. Буковський у 1743 р. спробував запровадити спеціальний податок – «жорнове», оскільки використання селянами жорен дуже зменшило його дохід. Однак, мешканці Літині та Ужви (Uszwi) Самбірської економії звернулися із скаргою до Камери, протестуючи проти подібного визиску [47, 156–158]. Наступного року у черговій супліці до Варшави, громади Літині і Грушової скаржилися вже на дії адміністратора А. Веренка: «На остаток і жорна з села грозиться нам позабирати, через що будемо з голоду помирати мусили, оскільки на водах мешкаємо, а під час великої повені й млин стоїть» [34, 107]. Камера, відповідаючи на супліки літинців, розпорядилася, що вживання жорен не може бути цілковито заборонено підданим, хоч би з огляду на погоду, яка може перешкоджати доставці збіжжя до млина. Проте наказувала залишити одні жорна для десяти селян, трактуючи це як забезпечення їх від їзди до млина, коли «час неспосібний» [47, 156–158].

Висновки. Отже, про млин у Літині відомо з початку XVI ст. Тоді він виконував ще й функції фоллоша та, вірогідно, належав шляхтичам Літинським. На противагу останнім, дрогобицький староста, прилучаючи Літиню до коронних маєтків, надав право

літинський громаді збудувати новий млин. Мабуть, його звели на р. Тисьмениця і незабаром передали в оренду. У середині XVII ст. млин належав до корчмарської посесії й був перенесений у межі села Літиня на береги р. Трудниця (припускаємо, з боку с. Ролів). Суборендарем цього млина виступив літинський селянин Іван Аппак, від якого ведуть свій родовід мельники Лепкі, Садові, Ільчишині, Малі та ін. Наприкінці XVII ст. мельницький осідок підупав, тож млин було перенесено на річковий рукав, що перетинав пасовисько Толока й сполучав ріки Бистриця та Трудниця. Ймовірно, через незгоди між корчмарями і мельниками, останні спромоглися перенести млин на берег Трудниці й зайняли ґрунт Грудець. Підприємлива діяльність мельників виявилася у здобутті окремих привілеїв не лише на млин й чверть лану землі, а й на солтиські ґрунти. Займаючи громадські землі, вони, зрештою наразилися на опір громади, що вилився у тривалий судовий процес. Зрештою, у 1744 р. законними мельниками були визнані лише двоє з них, решту ж приєднано до громади. При цьому мельники не відмовилися від претензій на солтиство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андриевский А. Судьба киевских водяных мельниц / А. Андриевский // Киевская старина. – 1891. – Т. 34. – № 7. – С. 131–133.
2. Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника (далі – ВР ЛННБ). – Колекція мікрофільмів. – МР-48 «Extrakt inwentarza ekonomii JKMcі Samborskiej przy odbieraniu na Skarb JKMcі ... po uczynionej rewizyi in anno 1760 diebus spisany».
3. ВР ЛННБ. – Колекція мікрофільмів. – МР-58 «Inwentarz Ekonomii JKМ Samborskiej... R.1768».
4. ВР ЛННБ. – Колекція мікрофільмів. – МР-69 «Rewizja z inwentarzem Ekonomiei Samborskiej przed nas nizej mianowanymi... kommissarzów spisana diebus julii 1686».
5. Відділ рукописів Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка (далі – ВР НБ ЛНУ). – Ф. : Самбірська економія. – Спр. 508.
6. ВР НБ ЛНУ. – Ф. : Самбірська економія. – Спр. 531.
7. ВР НБ ЛНУ. – Ф. : Самбірська економія. – Спр. 566.
8. ВР НБ ЛНУ. – Ф. : Самбірська економія. – Спр. 567.
9. Галів М. Соціальний спектр королівських сіл Самбірського Підгір'я у XV – XVIII ст. (на прикладі села Літиня) / М. Галів // Красзнавство : науковий журнал. – 2012. – № 2 (79). – С. 47–59.
10. Жерела до історії України-Руси видає Археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка. – Т. VII : Люстрація королівщин в руських землях корони з р. 1570. – Львів : Накл. НТШ, 1903. – 364 с.
11. Інкін В. Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у XVI – XVIII століттях: історичні нариси / В. Інкін / [упоряд. та наук. ред. Миколи Крикуна]. – Львів, 2004. – 420 с.
12. Ісаєва О. З історії млинарства на Канівщині / О. Ісаєва // Український Млинологічний журнал : історія, етнографія, культура. – 2011. – Вип. 1. – С. 90–91.
13. Коцан В. Традиційні водяні млини на Закарпатті XIX – XX ст. / В. Коцан, Т. Салогуб // Український Млинологічний журнал : історія, етнографія, культура. – 2011. – Вип. 1. – С. 86–89.
14. Мартиненко М. Сукновальний промисел в с. Панському (Червоному) на Черкащині / М. Мартиненко // Родовід. – 1992. – Ч. 3. – С. 22–25.
15. Масненко В. Млинарство, млини, мельники у часопросторі української традиційної етнокультури / В. Масненко // Український Млинологічний журнал : історія, етнографія, культура. – 2011. – Вип. 1. – С. 14–19.
16. Мельниченко М. Водяні млини на українських землях у XVI – XVII ст. / М. Мельниченко // Український Млинологічний журнал : історія, етнографія, культура. – 2011. – Вип. 1. – С. 119.
17. Пірко В. Галицьке село наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст. (історико-економічний нарис за матеріалами Перемишльської землі) / В. Пірко. – Донецьк, 2006. – 192 с.
18. Смуток І. І. Королівські столові маетки в Галичині наприкінці XVI – XVIII ст. : автореф. дис... канд. іст. наук. : 07.00.01 – історія України / І. І. Смуток. – Львів, 2001. – 20 с.

19. Солодар О. До історії млинарства на Чигиринщині / О. Солодар // Український Млинологічний журнал : історія, етнографія, культура. – 2011. – Вип. 1. – С. 59–65.
20. Страшінець М. Технічне обладнання водяних борошномельних млинів України XVI – XVII ст. / М. Страшінець // Вісник Тернопільського державного технічного університету. – 1996. – № 1. – С. 25–29.
21. Хаврус С. Водяні млини Надросся / С. Хаврус // Український Млинологічний журнал : історія, етнографія, культура. – 2011. – Вип. 1. – С. 70–73.
22. Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДІАУ у Львові). – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 42.
23. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 552.
24. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 562.
25. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 593.
26. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 1069.
27. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 384.
28. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 387.
29. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 856. – Оп. 1. – Спр. 380.
30. Arhiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (далі – AGAD). – Zespol : Arhiwum Kameralne. – Sygn. 39.
31. AGAD. – Zespol : Arhiwum Kameralne. – Sygn. 40.
32. AGAD. – Zespol : Arhiwum Kameralne. – Sygn. 42.
33. AGAD. – Zespol : Arhiwum Kameralne. – Sygn. 70.
34. AGAD. – Zespol : Arhiwum Kameralne. – Sygn. 71.
35. AGAD. – Zespol : Arhiwum Skarbu Koronnego. – Sygn. 20.
36. AGAD. – Zespol : Arhiwum Skarbu Koronnego. – Sygn. 21.
37. AGAD. – Zespol : Metryka Koronna, Księgi Sądu Referendarskiego. – Sygn. 26.
38. AGAD. – Zespol : Metryka Koronna, Księgi Sądu Referendarskiego. – Sygn. 28.
39. AGAD. – Zespol : Metryka Koronna, Lustracje dz. XVIII. – Sygn. 46.
40. AGAD. – Zespol : Metryka Koronna. – Sygn. 33.
41. AGAD. – Zespol : Metryka Koronna. – Sygn. 46.
42. Baranowski B. Polskie młynarstwo / B. Baranowski. – Wrocław : Zakład narodowy imienia Ossolińskich, 1977. – 144 s.
43. Dęmbińska M. Przetwórstwo zbożowe w Polsce średniowiecznej (X – XIV) / M. Dęmbińska. – Wrocław : Zakład narodowy im. Ossolińskich, 1975. – 270 s.
44. Gliwa A. Najazd tatarsko-kozacki na Ruś Czerwoną w 1648 r. Straty materialne i demograficzne na terenie ziemi Przemyskiej / A. Gliwa // Rocznik Przemyski. – 2009. – T. XLV : Historia wojskowości. – Z. 1. – S. 3–120.
45. Matricularum Regni Poloniae Summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservantur (далі – MRPS). – Varsoviae, 1910. – Pars IV. – V. 1. – 477 p.
46. MRPS. – Varsoviae, 1910. – Pars IV. – V. 3. – 440 p.
47. Stańczak Ed. Kamera saska czasów Augusta III / Ed. Stańczak. – Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1973. – 221 s.
48. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII. Cz. 1 : Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1 : Ziemie ruskie. Ruś Czerwoną / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – 252 + XLVII + XVIII + 72 s.

REFERENCES

1. Andrievskyy A. Sud'ba kyeviskykh vodyanykh mel'nyts / A. Andrievskyy // Kyeviskaya staryna. – 1891. – T. 34. – № 7. – S. 131–133.
2. Viddil rukopysiv L'vivs'koyi natsional'noyi naukovoyi biblioteki imeni V.Stefanyka (dali – VR LNNB). – Kolektsiya mikrofil'miv. – MP-48 «Extrakt inwentarza ekonomii JKMcI Samborskiej przy odbieraniu na Skarb JKMcI ... po uczynioney rewizyi in anno 1760 diebus spisany».
3. VR LNNB. – Kolektsiya mikrofil'miv. – MP-58 «Inwentarz Ekonomii JKMcI Samborskiej... R.1768»
4. VR LNNB. – Kolektsiya mikrofil'miv. – MP-69 «Rewizia z inwentarzem Ekonomii Samborskiej przed nas nizej mianowanych... kommissarzów spisana diebus julii 1686».

5. Viddil rukopysiv Naukovoyi biblioteky L'vivs'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka (dali – VR NB LNU). – F. : Sambirs'ka ekonomiya. – Spr. 508.
6. VR NB LNU. – F. : Sambirs'ka ekonomiya. – Spr. 531.
7. VR NB LNU. – F. : Sambirs'ka ekonomiya. – Spr. 566.
8. VR NB LNU. – F. : Sambirs'ka ekonomiya. – Spr. 567.
9. Haliv M. Sotsial'nyy spektr korolivs'kykh sil Sambirs'koho Pidhir'ya u XV – XVIII st. (na prykladi sela Litynya) / M. Haliv // *Krayeznavstvo : naukovyy zhurnal*. – 2012. – № 2 (79). – S. 47–59.
10. Zherela do istoriyi Ukrayiny-Rusy vydaye Arkheografichna komisyya Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka. – T. VII : Lyustratsiya korolyivshchyn v rus'kykh zemlyakh korony z r. 1570. – L'viv : Nakl. NTSh, 1903. – 364 s.
11. Inkin V. Sil's'ke suspil'stvo Halyts'koho Prykarpattya u XVI – XVIII stolittiyakh: istorychni narysy / V. Inkin / [uporyad. ta nauk. red. Mykoly Krykuna]. – L'viv, 2004. – 420 s.
12. Isayeva O. Z istoriyi mlynarstva na Kanivshchyni / O. Isayeva // *Ukrayins'kyy Mlynolohichnyy zhurnal : istoriya, etnohrafya, kul'tura*. – 2011. – Vyp. 1. – S. 90–91.
13. Kotsan V. Tradytsiyni vodyani mlyny na Zakarpatti KhKh – KhKh st. / V. Kotsan, T. Salohub // *Ukrayins'kyy Mlynolohichnyy zhurnal : istoriya, etnohrafya, kul'tura*. – 2011. – Vyp. 1. – S. 86–89.
14. Martynenko M. Suknoval'nyy promysel v s. Pans'komu (Chervonomu) na Cherkashchyni / M. Martynenko // *Rodovid*. – 1992. – Ch. 3. – S. 22–25.
15. Masnenko V. Mlynarstvo, mlyny, mel'nyky u chasoprostori ukrayins'koyi tradytsiynoyi etnokul'tury / V. Masnenko // *Ukrayins'kyy Mlynolohichnyy zhurnal : istoriya, etnohrafya, kul'tura*. – 2011. – Vyp. 1. – S. 14–19.
16. Mel'nychenko M. Vodyani mlyny na ukrayins'kykh zemlyakh u KhVI – KhVII st. / M. Mel'nychenko // *Ukrayins'kyy Mlynolohichnyy zhurnal : istoriya, etnohrafya, kul'tura*. – 2011. – Vyp. 1. – S. 119.
17. Pirko V. Halyts'ke село наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст. (історико-економічний нарис за матеріалами Перемиської землі) / V. Pirko. – Donets'k, 2006. – 192 s.
18. Smutok I. I. Korolivs'ki stolovi mayetky v Halychyni наприкінці XVI – XVIII ст. : avtoref. dys... kand. ist. nauk. : 07.00.01 – історія України / I. I. Smutok. – L'viv, 2001. – 20 s.
19. Solodar O. Do istoriyi mlynarstva na Chyhyrynshchyni / O. Solodar // *Ukrayins'kyy Mlynolohichnyy zhurnal : istoriya, etnohrafya, kul'tura*. – 2011. – Vyp. 1. – S. 59–65.
20. Strashinets' M. Tekhnichne obladnannya vodyanykh boroshnomel'nykh mlyniv Ukrayiny XVI – XVII st. / M. Strashinets' // *Visnyk Ternopil's'koho derzhavnogo tekhnichnogo universytetu*. – 1996. – № 1. – S. 25–29.
21. Khavrus' S. Vodyani mlyny Nadrossya / S. Khavrus' // *Ukrayins'kyy Mlynolohichnyy zhurnal : istoriya, etnohrafya, kul'tura*. – 2011. – Vyp. 1. – S. 70–73.
22. Tsentral'nyy derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u L'vovi (dali – TsDIAU u L'vovi). – F. 7. – Op. 1. – Spr. 42.
23. TsDIAU u L'vovi. – F. 13. – Op. 1. – Spr. 552.
24. TsDIAU u L'vovi. – F. 13. – Op. 1. – Spr. 562.
25. TsDIAU u L'vovi. – F. 13. – Op. 1. – Spr. 593.
26. TsDIAU u L'vovi. – F. 13. – Op. 1. – Spr. 1069.
27. TsDIAU u L'vovi. – F. 9. – Op. 1. – Spr. 384.
28. TsDIAU u L'vovi. – F. 9. – Op. 1. – Spr. 387.
29. TsDIAU u L'vovi. – F. 856. – Op. 1. – Spr. 380.
30. Arhiwum Głównie Akt Dawnych w Warszawie (dali – AGAD). – Zespol : Arhiwum Kameralne. – Sygn. 39.
31. AGAD. – Zespol : Arhiwum Kameralne. – Sygn. 40.
32. AGAD. – Zespol : Arhiwum Kameralne. – Sygn. 42.
33. AGAD. – Zespol : Arhiwum Kameralne. – Sygn. 70.
34. AGAD. – Zespol : Arhiwum Kameralne. – Sygn. 71.
35. AGAD. – Zespol : Arhiwum Skarbu Koronnego. – Sygn. 20.
36. AGAD. – Zespol : Arhiwum Skarbu Koronnego. – Sygn. 21.
37. AGAD. – Zespol : Metryka Koronna, Księgi Sądu Referendarskiego. – Sygn. 26.

38. AGAD. – Zespół : Metryka Koronna, Księgi Sądu Referendarskiego. – Sygn. 28.
39. AGAD. – Zespół : Metryka Koronna, Lustracje dz. XVIII. – Sygn. 46.
40. AGAD. – Zespół : Metryka Koronna. – Sygn. 33.
41. AGAD. – Zespół : Metryka Koronna. – Sygn. 46.
42. Baranowski B. Polskie młynarstwo / B. Baranowski. – Wrocław : Zakład narodowy imienia Ossolińskich, 1977. – 144 s.
43. Dębnińska M. Przetwórstwo zbożowe w Polsce średniowiecznej (X – XIV) / M. Dębnińska. – Wrocław : Zakład narodowy im. Ossolińskich, 1975. – 270 s.
44. Gliwa A. Najazd tatarsko-kozacki na Ruś Czerwoną w 1648 r. Straty materialne i demograficzne na terenie ziemi Przemyskiej / A. Gliwa // Rocznik Przemyski. – 2009. – T. XLV : Historia wojskowości. – Z. 1. – S. 3–120.
45. Matricularum Regni Poloniae Summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservantur (dali – MRPS). – Varsoviae, 1910. – Pars IV. – V. 1. – 477 p.
46. MRPS. – Varsoviae, 1910. – Pars IV. – V. 3. – 440 p.
47. Stańczak Ed. Kamera saska czasów Augusta III / Ed. Stańczak. – Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1973. – 221 s.
48. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII. Cz. 1 : Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1 : Ziemie ruskie. Ruś Czerwoną / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – 252 + XLVII + XVIII + 72 s.

Статтю подано до редакції 27.09.2015 р.